

Bredbandslyftet

Bredbandsforums återkoppling
av strategisk workshop
med kommunledningen i Timrå

JUNI 2021

Innehåll

Inledning	2
Strategisk workshop i Timrå	3
BYGGA SJÄLV	4
UPPHANDLA	4
ATTRAHERA	5
SAMVERKA	6
Målsättningen för Timrå	7

Bredbandsforum
Box 5398, 102 49 Stockholm
Bredbandsforum.se
kontakt@bredbandsforum.se

Inledning

Bredbandsforums arbetsgrupp ”Kommungruppen” har tagit fram programmet Bredbandslyftet - en ”guidad resa” genom de strategiska vägval som en kommun kan stå inför i bredbandsutbyggnaden. Programmet riktar sig till ledningen hos de kommuner som kommit igång sent eller som har särskilda utmaningar.

Ambitionen är att Bredbandslyftet ska genomföras i andan av regeringens bredbandsstrategi och samtidigt med kommunernas intressen och förutsättningar som utgångspunkt. En ledstjärna för workshopens genomförande är att i bredbandsfrågan är varje kommuns situation unik och primärt utgår alla diskussioner från den specifika kommunens situation och ambitionsnivå.

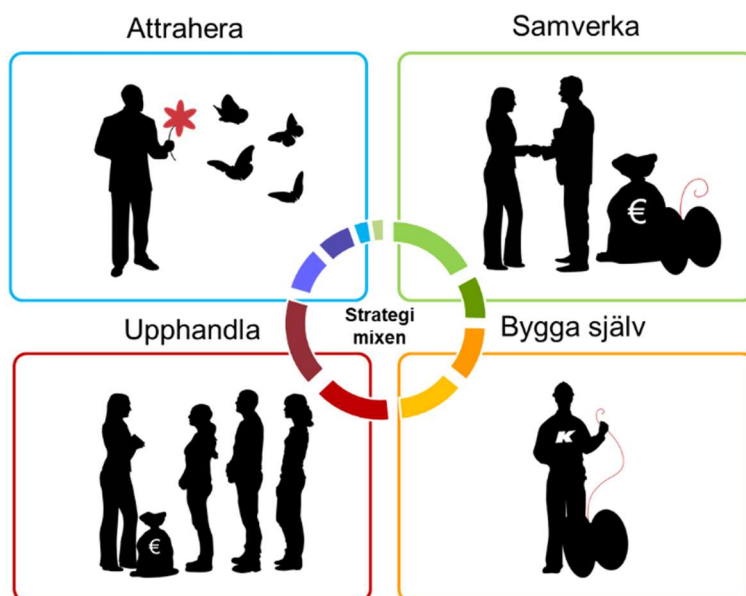
Av Sveriges alla kommuner är det få som arbetar på samma sätt för att åstadkomma bredbandsutbyggnad i kommunen. Skillnaderna kan vara stora vad gäller både utmaningarna och förutsättningarna, det finns inget givet facit för framgång.

Det finns olika alternativa vägar att nå framgång i bredbandsfrågan. Bredbandslyftets arbete syftar till att genom en förutsättningslös dialog bidra till att kommunen hittar sin optimala väg för att åstadkomma önskad utbyggnad, givet deras förutsättningar och ambitioner. Det är eftersträvansvärt med en politisk samsyn om valet av strategi samt att kommunens nyckelpersoner är införstådda med vad de förväntas göra och bidra med. Det är viktigt för kommunen att bestämma sig för en inriktning men samtidigt vara medveten om att bredband är en föränderlig marknad och även den strategi som fungerar bra snart kan behöva anpassas till nya förhållanden.

Strategisk workshop i Timrå

Den centrala delen av Bredbandslyftet är en workshop och ett uppföljningsmöte med kommunledningen. I Timrå hölls workshopen den 20:e april 2021 och uppföljningsmötet den 9:e juni. Bredbandslyftets modell för strategiska vägval användes vid genomförandet och nedan är Bredbandsforums reflektioner på diskussionerna som fördes inom ramen för Bredbandslyftet.

De strategiska vägvalen

Modellen med de fyra strategiska vägvalen (ovan) är en diskussionsmodell. Var och ett av de olika vägvalen kan genomföras med olika varianter, en upphandling eller ett samverkansavtal behöver inte alltid se ut på samma sätt, i praktiken är variationerna ganska stora. De olika vägvalen är heller inte disparata utan det är fullt möjligt att välja att arbeta med samtliga fyra alternativen samtidigt, fast i olika omfattning och med olika syften och ambitionsnivåer.

Att bygga själv utesluter inte att man samtidigt kan ha en nära samverkan med en eller fler marknadsaktörer. Att upphandla i något geografiskt område utesluter inte att kommunen samverkar med någon marknadsaktör i ett annat område. Kommunens historik och omständigheter är faktorer som påverkar förutsättningar att lyckas med de olika strategiska vägvalen men alla alternativ tas alltid i beaktande.

BYGGA SJÄLV

Att ”Bygga själv” innebär att det är kommunen som själva tar en betydande investering att bygga ut bredbandsinfrastruktur i kommunen, förfarandet innebär att kommunen etablerar ett så kallat stadsnät. Detta är ett långsiktigt åtagande för en kommun som antingen kan ske genom att stadsnätverksamheten är en del av den kommunala förvaltningsorganisationen eller att ett separat aktiebolag bildas för detta ändamål. Det kan också vara en del av ett redan befintligt kommunalt bolag, t ex energibolaget. Kärnverksamheten är att bygga bredbandsinfrastruktur och beroende på situation kan stadsnätet ha olika inriktning. Vissa kommuner väljer att på egen hand stå för merparten av investeringarna i kommunen och bygger då både stamnätet och lokalnätet, i tätort och på landsbygden. Andra antar en mer kompletterande och stödjande marknadsfunktion och bygger främst bredbandsinfrastruktur i stamnät i syfte att underlätta för andra aktörer att investera i lokalnätet. Om kommunen redan har en stadsnätverksamhet är valet i vilken omfattning investeringar ska göras genom det alternativet samt vilken typ av bredbandsinfrastruktur som verksamheten ska fokusera på; stamnät eller lokalnät – stad eller land. I vilken utsträckning som kommunen också är verksam i närliggande tjänsteområden påverkar inte den investering som behövs för bredbandsinfrastrukturutbyggnaden men kan påverka verksamhetens lönsamhetsgrad och riskexponering.

Slutsats och rekommendation avseende Timrå

Timrå kommun har ett väl etablerat stadsnät som drivs av Servanet där kommunen är delägare. Det fysiska nätet ägs av Sundsvall Energi och arrenderas av Servanet. I tätort är nätet relativt väl utbyggt och det finns få sammanhängande tätortsområden som saknar fiber. Ett antal småhus har sitt bredband via Telias kopparnätet, och när det läggs ner inom några år kommer efterfrågan på fiber sannolikt att öka. Vad gäller landsbygden finns det ett visst intresse från andra aktörer för åtminstone delar av landsbygden, men mycket talar för att det främst är Servanet som kommer söka PTS-stöd för utbyggnaden där. Landsbygdsutmaningen är stor men inte alls oöverstiglig förutsatt att det finns en matchande investeringsvilja från kommunen. Att åtminstone delvis bygga bredband i kommunen med ett stadsnät är en viktig del av Timrås bredbandsstrategi och någon förändring på den punkten är inte aktuell. Om stadsnätet ska kunna möta efterfrågan och behoven av stabilt bredband i Timrå kommun under de närmaste åren så kommer investeringsbudgeten behöva ökas och försäljningsresurserna stärkas. Detta i synnerhet om kommunen väljer att prioritera frågan om bra bredband till även fritidshus högre än tidigare. I och med att kommunen inte själva är ägare till stadsnätet är det viktigt att eventuella kommunala medel som används för att bidra till fiberutbyggnaden tillställs på ett konkurrensneutralt sätt i enlighet med statsstödsreglerna.

UPPHANDLA

När kommunen har ett eller flera områden där det är svårt att attrahera marknadsintresset kan det vara ett alternativ att upphandla samt bidra med information om optimal utformning av kommunala gräv- och återställningsvillkor för kostnadseffektiv bredbandsutbyggnad. Kommunala upphandlingar av bredbandsutbyggnad har blivit vanligare på senare år och de kan genomföras på många olika sätt. Det gemensamma är att kommunen ger ekonomiskt bidrag till utbyggnad i områden som inte är kommersiellt

intressanta. Resultatet blir att det bredbandsbolag som i konkurrens har vunnit upphandlingen bygger bredbandsinfrastruktur i ett visst område och kommunen subventionerar delar av kostnaden. Efter utbyggnaden äger bredbandsinfrastrukturbolaget som regel det som har byggts och har ansvaret för drift och underhåll mm. Fördelen med upphandling är att kommunen får bredbandsinfrastruktur utbyggt i valda områden där det annars inte skulle ha skett. Att på detta sätt ge ett bidrag innebär alltid en kostnad och att utforma en lämplig upphandling som ger avsedd effekt kräver eftertanke.

Slutsats och rekommendation avseende Timrå

Utanför tätorten Timrå finns det ett stort behov av fiberutbyggnad. Hur stort behovet är framöver avgörs till viss del av hur framgångsrika ansökningarna till PTS-stödet blir. I brist på tillräckliga statliga stödmedel så kan Timrå kommun behöva erbjuda egna stödmedel. Syftet blir då att möjliggöra fiberutbyggnad i områden på landsbygden som annars inte är ekonomiskt möjliga att bygga fiber till. Med tanke på att kommunen förvisso har ett stadsnät, men inte är ägare till detta fibernät, så kan det strategiska alternativet ”upphandling” ändå vara intressant för Timrå kommun. Det finns dock områden där det kan vara nästan omöjliga att bygga bredband med fiber, och där kan en samhällsmast för trådlöst bredband vara en lösning. I praktiken kan en sådan lösning i vissa lägen vara mer kostnadseffektiv för kommunen.

ATTRAHERA

Att ha flera olika bredbandsbolag som är aktiva i kommunen kan ofta stimulera konkurrensen och snabba på utbyggnaden. Att välkomna alla olika typer av bredbandsaktörer på lika villkor och att göra sitt bästa för att det ska vara smidigt och kostnadseffektivt att bygga bredbandsinfrastruktur i kommunen kan göra stor skillnad. När fler är aktiva finns det oftast någon som blir särskilt intresserad av att även aktivera byalag och bygga bredbandsinfrastruktur på landsbygden, ofta med hjälp av bidrag. När kommunen arbetar med flera olika aktörer är det extra viktigt att ha klara och tydliga rutiner samt genomtänkta avtal på plats. En ärlig och uppriktig dialog, samt en tillmötesgående attityd är ofta en tillgång när ambitionen är att attrahera privata företag att investera i kommunen - det gäller även i detta fall. En del av arbetet med att attrahera är att göra vad kommunen kan för att minska ekonomiska och administrativa hinder för utbyggnaden av bredbandsinfrastruktur, det finns exempel på kommuner där kostnaderna har mer än halverats. Ju kostnadseffektivare utbygganden kan göras desto fler kan få tillgång till bra bredband.

Ofta utgörs en kommun av stora områden där kommunen inte själv är markägare eller väghållare och det formella inflytandet således är betydligt lägre. Det finns dock mycket annat som en kommun kan göra för att hjälpa olika parter att komma överens i frågor som rör t ex marktillträde och kostnader.

Slutsats och rekommendation avseende Timrå

Förutom stadsnätet finns det flera andra aktörer etablerade i Timrå, både med fast och trådlös bredbandsinfrastruktur. Det saknas således inte kommersiella aktörer etablerade på den lokala marknaden. Att någon av dessa aktörer kommer att söka PTS-stöd för fiberutbyggnad för någon del av landsbygden i Timrå förefaller vara mindre sannolikt,

åtminstone inte känt. Telia kommer med största sannolikhet att senast 2022 erbjuda sitt fasta trådlösa bredband (FWA) och det kanske även kommer liknande lösningar från andra mobiloperatörer. I viss mån har FWA varit ett problem för bredbandsstödet pga. bredbandshastigheter som anges i den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER). Men med förväntade nya hastighetsnivåer borde inte detta utgöra ett problem framöver. Många efteranslutningar finns kvar att göra i de områden där fibernät redan är etablerat av marknadsaktörer. Dessa nät kommer behöva förtätas och byggas ut geografiskt i olika riktningar och i många fall kan det behövas ekonomiska stimulanser för att möjliggöra detta. Det strategiska alternativet ”attrahera” är en viktig pusselbit för utbyggnaden i Timrå kommun. De eventuella ekonomiska stöd som kommunen kan bidra med framöver kan därför behöva gå till de kommersiella aktörerna. Det blir ett ställningstagande för kommunen att göra framöver om hur man ska agera för att fortsätta attrahera intresset från alla de aktörer som bygger fiber eller FWA i Timrå.

SAMVERKA

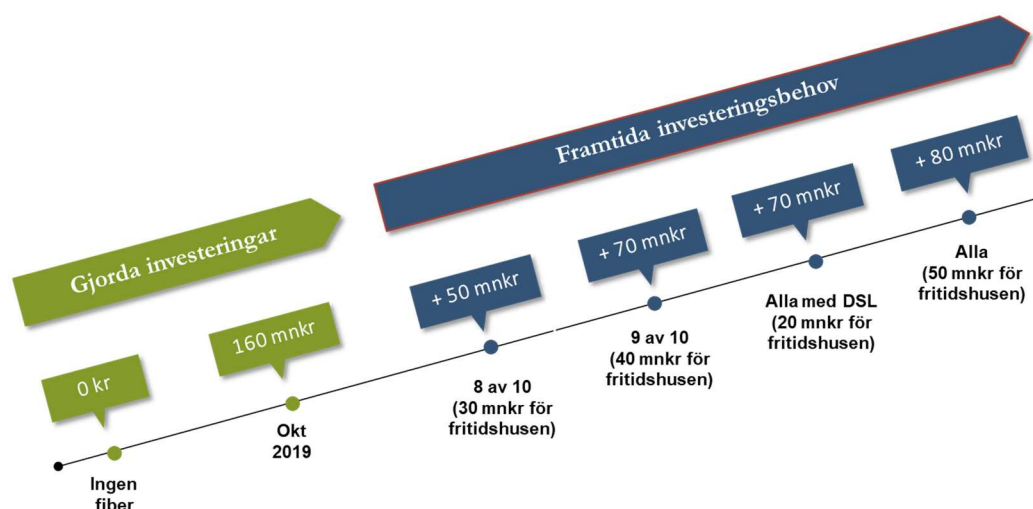
Att attrahera flera olika aktörer är oftast det mest effektiva sättet att få fart på bredbandsutbyggnaden. Ibland är detta dock inte möjligt då marknadsunderlaget i vissa områden knappt är tillräckligt för att attrahera någon aktör. Då kan en närmare samverkan med en aktör vara lösningen och det behöver inte röra hela kommunen. Att en aktör mer eller mindre ensamt kan bygga bredbandsinfrastruktur i en kommun kan vara mycket kostnadseffektivt, i synnerhet om kommunen backar upp med gynnsamma villkor och en positiv hjälpande attityd. Det är dock alltid ett visst risktagande att alla äggen ligger i samma korg och att ha ett genomtänkt samverkansavtal kan minska riskerna och ge trygghet för båda parter. Samverkansavtalen kan vara utformade på olika sätt, vissa är specifika angående utbyggnad och kommunens eventuella förpliktelser och motprestationer, andra är mer löst hållna. Ibland kombineras samverkansupplägget med att kommunen avtalar om köp av datakomtjänster från bredbandsaktören, överlåtelser av kanalisation eller annat.

Slutsats och rekommendation avseende Timrå

Timrå kommuns stadsnät har ett relativt väl utbyggt stamnät för fiber och till detta kommer nät från flera olika kommersiella bolag. Att i detta läge satsa på en samverkanslösning med en av dessa aktörer är inte ett realistiskt alternativ. Ibland kan det vara så att stadsnätet ingår i en överenskommelse om en mer formaliserad samverkan med en vald kommersiell aktör. Det kan t ex vara att det kommunala stadsnätet ingår ett partnerskap med en aktör eller att kommunen samverkar med en fiberaktör som kompletterar stadsnätet på landsbygden. Det beslutet ligger i så fall hos Sundsvall Energi och det är inte sannolikt att det strategiska alternativet ”samverka” är av intresse för Timrå kommun i dagsläget.

Målsättningen för Timrå

Som en del av Bredbandslyftet har Bredbandsforum gjort en kalkyl och analys på hur mycket pengar som uppskattningsvis har investerats i fiberutbyggnad för att nå dagens nivå (okt 2020), samt vilka investeringar som krävs för att nå olika utbyggnadsnivåer med fiber. Figuren nedan visar resultatet.

Uppskattad investeringsnivå för olika grader av fiberutbyggnad i Timrå

Timrå kommunledning har inte enats om något specifikt mål för bredbandsutbyggnaden. Om alla som idag (okt 2020) har fast bredbandsanslutning via kopparnätet eller coax skulle anslutas med fiber skulle det motsvara en investering på 70 miljoner kronor, dvs mindre än hälften av vad som har investerats hittills. Investeringsbehovet bör i ganska stor utsträckning mötas av stadsnätet om viljan finns. Det är inte desto mindre viktigt att även de andra redan etablerade aktörerna har möjlighet att bidra med investeringar under ordnade former. Det är även av vikt att kommunen tydligt kommunicerar till sina invånare betydelsen och värdet av att investera i fiber - att det är nödvändigt med en framtidssäker bredbandsuppkoppling.